

пентръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 34.

Luni, 19. August

1846.

ЪН ФРАГМЕНТ.

(Дикейере.)

Дъпъ Йорест ла а. 1643 аѣ зрмат Ситеон Стефан Поп дела Българад. Ачеста пентръ къ аѣ примит кондигиале диетеи дела а. 1577, сокотеск зпнѣ къ аѣ фост реформат, сѣѣ варем зпнѣ къ реформациѣ дн кредингъ. Чи сѣнт, карѣи зик къ ачеле кондиги пѣмаѣ дн префачере де сѣлѣ лѣѣ примит, темъндъсѣ къ де нѣ сѣ ва фѣдърничѣ але примѣ, маѣ таре сѣ вор гонѣ ромънѣи, шѣ маѣ тѣлѣи сѣ вор фаче реформациѣ, прекът саѣ фѣкѣт ла Хауег, Хѣпидоара, Гѣа, Фѣлгъраш, песте каре локъри пѣмаѣ сѣнгер сѣпериндентѣл поръичѣ. Лаѣ пѣтѣт дн-фрика шѣ пѣлда католичѣлор, днпре карѣи фѣнд къ токма ка ромънѣи пѣдеѣ, тѣлѣи шѣаѣ пѣръсѣт лѣцѣѣ, шѣ чеѣ пѣдѣни, карѣи аѣ маѣ рѣмас статорничѣ, нѣ пѣтеѣ сѣ айѣв пѣчѣ епископѣи, пѣчѣ преодѣ; де сѣ шѣ афла вревн преот, нѣ кѣтеза а зѣвѣла дн реверендѣ. Ситеон Стефан ачеста дн а. 1653 аѣ довѣндѣт дела Георгие Ракоци чел тѣ-пър дн тѣрпѣре привѣлециѣлор челор маѣ пѣинте date. Диедеза ромънѣскѣ дн Ардѣл сѣвт ачест мѣтрополѣт кѣприндѣ вѣсерѣчеле де лѣцѣ гредѣскѣ дн комѣтатѣрѣле Българадѣлѣи (Albensis Transilvaniae) Краснеѣ,

Солнокѣлѣи дн мѣжлок, Добѣжчѣи, Кѣлѣжѣлѣи (Colosiensis), Тѣрзиѣи, шѣ а четѣдѣи де валтѣ (Küköb), шѣ дн дистриѣтѣрѣле Кѣоарѣлѣи, Бѣрсиѣи (Barcensis), шѣ а Бѣстриѣи, шѣ дн тоѣе сказнеле сѣкѣещѣи шѣ сѣсещѣи, афарѣ де вѣсерѣчѣле Алѣмѣрѣлор, шѣ де треѣ протопопѣатѣрѣи дн дѣра Олтѣлѣи, (ac tribus Terrae Fogarasiensis senioratibus exceptis), знде пѣчѣи о пѣтере маѣ тѣлѣт авѣ архѣереѣл ромънѣскѣ, фѣрѣ пѣмаѣ кѣт дѣ дн гѣдѣвѣа епископѣл зпгѣрескѣ. Венѣтѣл архѣереѣлѣи ромънѣскѣ маѣ вѣртос аѣ фост ачела, къ дела преодѣи зѣселор локъри дн тот анѣл пѣтѣ сѣ поѣтѣскѣ кѣте зп фѣорѣн. Архѣереѣл ромънѣскѣ дн тот анѣл тревѣа сѣ деѣ принѣлѣи Ардѣлѣлѣи вѣр саѣ дажде: 32 де пѣи де самѣр, шѣ 4 де рѣс. Веѣи деспре ачестѣ маѣ пре ларг кондигиале де Георгие Ракоци дн Българад дн 10. Октомвриѣ ла а. 1643 дн конѣир-тѣчѣнѣ лѣи Йорест спре днпѣре date. Ситеон Стефан мѣтрополѣтѣл аѣ тѣрѣт сѣѣ кѣтрѣ сѣѣршѣтѣ анѣлѣи 1657, сѣѣ ла а. 1658.

Дъпъ Стефан аѣ зрмат Йосафат, кареле пѣдѣн аѣ пѣсторѣт, де време че дн анѣл 1759 аѣ фост мѣтрополѣт Сава ал Шѣа Брапковѣи Вестемѣнѣл (саѣ зѣс аша, пентръ-къ аѣ фост дела Вестем). Аче-

ста дп а. 1659 дела принцъл Академъс Бар-
чаі аѣ къпѣтат зп привилеціѣ, ка преодіи
ромъпенці съ фіе скѣтіці де тоате дажде-
ле. Ла а. 1663 дела Міхаіѣ Анафѣ іаръші
аѣ добъндіт алтѣл, ка преодіи нічі дп вп
съ де зъчзіалъ. Дп а. 1673 тот дела
Міхаіѣ Анафѣ іаръші аѣ къпѣтат зп прі-
вилеціѣ, прпн каре преодіи съ скѣтеск де
зъчзіалъ дпн тоате аверіле лор. Тот дп-
трѣ ачѣстѣ трѣвѣ ла а. 1676 іаръші аѣ
добъндіт зп привилеціѣ. Ла а. 1675 дѣпъ
векіѣл овічеіѣ аѣ цпнѣт ла мітрополіе зп
совор маре. Шпї зпк къ дп ачел ан ар
фї цпнѣт доаѣ совоаре. Дптрѣ зп артїкол
де але совоарелор ачестора съ поръпче-
ще преоділор: ка съ се лесе де лімба сло-
венѣскѣ, шї съ се невоіаскѣ а цпнѣсѣжп-
та літѣргіе, шї челелалте слѣжве вісері-
чедіи ромъпенце.

Ачі пѣцінтел не вом кѣрпа матеріа
ачѣста, шї вом черка каззеле лѣпѣдеріи
лімбаѣ словененці дпн вісерічїле ромъне.
Протестанціи сокотѣѣ, кѣткъ ромъніи пѣ-
маї пентрѣ простїетатѣ чѣ маре пѣшї
лапѣдѣ лѣцѣѣ, шї пѣ прїмеск релїціозїле
лор. Сперѣѣ (пѣдѣждзіаѣ) дарѣ, къ де
съ вор четї ромънілор дпн вісерічї кѣрці-
ле челе протестанте дпн лімба маїчїї, аша,
ка съ поатѣ кѣлѣце дпн еле адевърѣл, шї
дѣлчѣда, къ вѣпѣ сѣмѣ съ вор да дпн пар-
тѣ лор. Сѣѣ де съ ва вѣрѣж тереоашї
дпн кѣрціле, каре ле дпнделег ромъніи, а-
кѣт зпа, акѣт алта догмѣ; аѣ пѣ вор вѣга
еї дпн сѣмѣ ачѣ дпншкімбаре, аѣ карїї вор
шї вѣга, се вор дѣда къ еле, шї зпїї се
вор аплека маї кѣрѣнд, іарѣ алдїї крес.
кѣнд шї дпнвѣтрѣнінд къ ачеле, пѣмаї а-
тѣпчї съ вор лѣа не сѣмѣ, кѣнд вор ве-
дѣ къ съ дпнпѣртарѣ къ тотѣл дела лѣ-

дѣ стрѣмошѣскѣ, шї съ дпнскїмбарѣ дп
адевърадї шї кѣрадї протестанці, кѣнд
апої вор рѣтѣлѣ статорнічї, шї пѣ вор
зѣвѣла маї тѣлѣт ка съ се свѣргомѣскѣ дпн
ачеле дпнкѣркѣтѣрї. Ачестѣ тоате се ве-
дѣѣ протестанцілор къ пѣцінѣцѣ, шї пѣмаї
зпа ле маї ста дпн кале, адекъ ачѣеѣ, къ
ромъніи прпн вісерічї пѣ дпнтрѣвзіндаѣ кѣрці
ромъпенці, чї де челе словененці; дпн каре
дпнзѣдар с'ар фї вѣрѣжт догмеле протес-
танцілор, пентрѣ къ пѣ лѣр фї дпнделес.
Дпнгрѣдѣ дарѣ окѣршѣрѣѣ де атѣпчї, съ се
лепѣде афарѣ ачѣ лімѣѣ шоартѣ де пре-
тѣтїндеѣа дпн вісерічї, шї съ се ваѣе чѣ
ромънѣскѣ. Съ тпнѣрїрѣ кѣрці ромъпенці
къ сѣтѣлѣцѣ дела реформадї дпнпрѣтѣ-
татѣ, шї іатѣ къ съ афларѣ ромъніи къ
кѣрці, шї къ лімѣѣ ромънѣскѣ дпн вісе-
річї! Шї ачѣста мї съ веде а фї фост чѣ
маї де кѣпѣтеніе казѣѣ, де протестанці
дпнтрѣ атѣта пѣртїнеѣ лімбаѣ ромъпенці.
Орї кѣт вом кѣцѣета, лѣздат съ фїе стѣ-
пѣлѣл черїѣрїлор, къ саѣ щѣре одатѣ дпн-
тре ромъні ачел овічеіѣѣ, тѣкар де шї къ
аша тѣхѣе; къ алтїнтрѣлѣ Дѣтпнезѣѣ цїе,
пѣлѣ кѣнд ар маї фї цпнѣт. Дпнсъ тотѣшї
пѣ саѣ пѣтѣт де тот зѣлѣце, кѣчї атѣтѣ
рѣдѣчїї апѣкасъ, кѣт чѣл че пѣ цїа ва-
рет кѣт де кѣт сѣровї зїса лімѣѣ, пѣл
цїнеѣ ом де трѣвѣ шї дпнвѣдат. Д'авїа
сѣпт епїскопѣл Петрѣ Павел Аарон саѣ
пѣтѣт къ тотѣл стѣрпї. Дѣспре лѣкрѣл
ачѣста аша ворѣще Dīmītrīe Baīda de
Шошмеѣѣ дпн картѣ че съ пѣтѣще „Кѣ-
вѣлтѣрї“ ла фоеа 20: „Лїмба рѣсаскѣ, ка-
рѣ пѣмаї пѣціні шї дпнтре преодї шї маї
алес ачѣїа, карїї аѣ фост рѣшї де пѣтм, о-
цїїа: іарѣ породѣл токма пѣ, шї дпн карѣ
тоатѣ слѣжва дѣтпнезїаскѣ съ фѣчѣ ла

ромъни, нѣмаі дѣпъ че саѣ дѣтемеіат ті-
пографіа дін Блаж прин Влѣдікѣл Петрѣ
Павел Аарон саѣ скос де тотѣл дін вісе-
рікѣ; даръ тотѣші ачеіа, каріі дѣвѣдѣсѣ
кам рѣѣ сѣрвѣдѣ фѣрѣ де а дѣделѣде,
адесе орі нѣмаі ка съ се арѣте дѣвѣдѣці,
кѣпта сѣрвѣдѣ ші рѣѣ, ші пентрѣ ачеа
нѣ фѣрѣ вѣтѣмарѣ, ші смінтѣла челор
че шіа рѣсѣдѣ; дін карѣ прічінѣ епіско-
пѣл Dionisie Новаковічі Бѣдѣлѣл, кареле
аѣ фост дѣтѣѣ епіскоп дѣпъ dezinare,
віінд аічі ші авзінд кѣм кѣпта де рѣѣ, ші
доарѣ дѣпротіва крѣдіндіі кѣ аспрїме о-
прѣ ка съ нѣ кѣпте дѣ вісерікѣ сѣрвѣ-
дѣ зікѣнд: „„Нѣмі кѣпта, кѣ тѣ ті кѣп-
та, еѣ ті крѣпа,““ адекѣ кѣпта рѣѣ фѣрѣ
дѣделѣдѣре, сѣѣ доарѣ дѣ дѣделѣс про-
тївнїк: прѣкѣт фак зпїі врѣнд а се арѣта,
кѣ сѣнт дѣвѣдѣці, кѣпте грѣчѣдѣ; ші
фїінд кѣ нѣ дѣделѣг літѣва, токѣта дѣпро-
тїва крѣдіндіі зік: „агіос, атеос“ дѣ лок
де „агіос, о теос.“ каре кѣвѣнт дѣсѣмѣѣ-
зѣ ом тѣгѣдѣвїторїѣ де Dzeѣ; ші дѣ лок
де „іскїрос“ зік „сісірос.“ О! че маре не-
фѣрїчїре аѣ фост ачеа пентрѣ нѣтѣл ро-
тѣпѣске ші кѣт де пѣдїні аѣ пѣтѣт а сѣ
дѣвѣдѣ ші а сѣ дешѣпта спре евлавїе?
авѣта кѣ тоатѣ слѣжѣва сѣ фаче ротѣвѣ-
дѣ дѣкѣ дѣ тѣлте локѣрї пѣдїн спорѣск
дѣ крѣдіндѣ ші дѣ евлавїе; дар атѣнчї?“

Сѣ не дѣтоарчѣт ла Сава. Дѣспре
дѣпѣлѣ сѣ зіче: кѣтѣкѣ пентрѣ крѣдіндѣ
ар фї пѣдїт тѣлте неказѣрї. дѣкѣ ші вѣ-
тѣі маї пре зрѣтѣ шї моарте; кѣ сѣперїн-
тѣдѣнтѣл де атѣнчї Міхаї Тофео, вѣзѣнд
кѣ Брапковїчі е статорнїк дѣ леде, аѣ рѣ-
дїкат непасте асѣпрѣї. Дін порѣпка прїн-
дѣлѣї Міхаї Анафї ла апїі 1679 шї 1680
сѣ дїнѣрѣ доаѣ совоаре. Дѣ чел де пре

зрѣтѣ аѣ пѣртат прѣзїдїлѣ протопопѣл шї
прѣдїкаторѣл реформадїлор Іоан Верѣш-
мартї, шеզѣнд ла тѣасѣ ка жѣдѣкѣторїѣ
шї сѣперїтѣдѣнтѣл пѣрѣжшѣл. Сѣ аскѣл-
тарѣ пѣреле лѣї Брапковїчі шїл афларѣ
віноват, дѣ осѣндїрѣ, дѣ ліпсїрѣ де епі-
скопїе, дѣ арѣнкарѣ дѣ темпїдѣ шї маї
не зрѣтѣ дѣпъ че аѣ архїпѣсторїт 21 де
апї, і саѣ тѣїат капѣл ла Іачї дѣ комїта-
тѣл Тѣрзії.

Ла а. 1687 аѣ зрѣмат дѣ deregѣторїа
мітрополїчѣскѣ Варлаам, кареле дѣтрѣ а-
чѣст ап аѣ тіпѣрїт часлоаве шї літѣргїї.
Еѣ дѣсѣшї чел че скрїѣ лексїконѣл аче-
ста дѣкѣ ам зп молїтѣвелнїк дін а. 1689,
дѣ акѣрѣвіа фрѣнте сѣ афлѣ дѣсѣтѣнат кѣ
саѣ тіпѣрїт сѣвт Міхаї Анафї реѣеле Ар-
дѣлѣлѣї, шї Домпѣл пѣрджїлор дѣрїї вїгѣ-
рѣшї, шї спавѣл сѣкѣїлор дѣ мітрополїа
Бѣлградѣлѣї. Дѣ прѣкѣвѣнтарѣ кѣрдїі а-
чѣсте кѣвїнте сѣ афлѣ: „Прѣ о сѣїндїтѣл
шї дѣ Хс. лѣмінатѣл Варлаам, архїепіско-
пѣл шї мітрополїтѣл сѣїнтѣї мітрополїеї
а Бѣлградѣлѣї, ал Вадѣлѣї, ал Сїлѣвашѣлѣї,
ал Фѣгѣрашѣлѣї шї ал Марамѣрѣшѣлѣї,
шї ал епіскопїлор дін дѣбра вїгѣрѣѣскѣ.“
Дѣсѣфѣршїтѣл прѣфадїеї сѣ афлѣ іскѣлїт:
„Попа Іоан дін Вїндї М. N.“ Сѣ маї афлѣ
ла міне о карте дін а. 1683 тіпѣрїтѣ дѣ
чѣтатѣ Сасѣшевѣш, ашїждѣрѣ дѣ зілеле
лѣї Анафї Міхаї прїндѣлѣї Ардѣлѣлѣї. Нѣ-
тѣеле еї есте: „Сїкрїлѣ де азр.“ Ачѣѣста
карте ті сѣ веде дѣ кѣтѣва кѣ стїл рефор-
матїчѣск а фї скрїсѣ. Дѣ фрѣнтѣ кѣрдїї
сѣ фачѣ прѣкѣвѣнтаре кѣтрѣ Міхаї Анафї,
карѣ кѣ ачѣстѣ кѣвїнте сѣ сѣзѣршѣдѣе:
„Слѣдї маї тічї шї аплекадї аї Мѣрїеї
талѣ (адекѣ аї прїндѣлѣї) Пона Іоан дін
Вїндї кѣ тодї протопопїї шї кѣ тот со-

воръл ромънілор дін Ардѣл.“ Din zica прекувѣнтаре съ поате лѣа сама: 1) кѣм къ Анафѣ Михаї пѣлъ ла ачест ан аѣ овлѣдѣит Ардѣла дн 23 де ані; 2) кѣм къ типографіа ромънѣскъ пре ачѣ време, адекъ кам дн прецѣрѣла анѣлѣ 1683 саѣ днтродѣс дн Ардѣл;*) а 3) кѣмкъ ачест сѣкрѣѣ есте пѣрга чѣ дн тѣѣ а типографіеі помените. Днтрѣ нѣце днсъмѣнѣрѣ де тѣла лѣі Варлаам дн анѣл 1690, дн 26. Іѣліе скрѣсе се аѣлѣ, кѣмкъ дѣнѣсѣл аѣ кѣмпѣрат шѣ аѣ зѣлоцѣт нѣце пѣмѣнѣтѣрѣ, шѣ фѣнаѣдѣрѣ, каре лѣѣ дат съ фѣе де монше мѣтрополіеі.

Гоанеле ромънілор шѣ але клерѣлѣі дн тимѣнѣрѣле ачестѣ нѣ маї авѣѣ марѣніі. Съ зѣче къ лі саѣ опрѣт шѣ постѣрѣле нѣ маї дн прѣчѣна ачееа, ка съ лісѣ шѣѣргѣ овѣчѣнѣрѣле леѣніі, каре гѣндѣѣ днпротѣвѣторѣі а фѣ сѣмѣнѣца статорѣнѣчѣіеі дн лѣѣце. Съ орѣнѣдѣнѣрѣ вѣсѣтаторѣі (черкѣторѣі), шѣ іскоаде, карѣі съ черче де амѣрѣнтѣла шѣ не кѣрмат: оаре ромънѣі дн тимѣнѣрѣле постѣрѣлор днѣсѣ аз ва де опрѣре. Пѣнтрѣ ачееа вѣедѣі ромънѣі фѣрѣвѣѣ днтрѣ оамѣ де пост, шѣ днтрѣамѣта де фѣрѣнт, шѣ кѣнд вѣнѣѣ вѣсѣтаторѣі, ле арѣтаѣ оала чѣ кѣ фѣрѣнт. Сѣперѣнтендѣнтѣла кѣнд воеа прѣшедѣ (prezidѣ) ла совор. Архѣереѣлѣі нѣ ера словод нѣмѣк а фаче фѣрѣ де шѣрѣф сѣперѣнтендѣнтѣлѣі. Пре зп сѣперѣнтендѣнт подагрѣст дн портаѣ протопонѣі ше зѣнд пре сказн ла совор. Новѣліі ромънѣі пѣлъ че ераѣ дн ачѣсѣт леѣце нѣ пѣтѣѣ днкъне нѣчѣ ла о дѣрегѣторѣе. Преодѣі ераѣ днсърѣчѣнаѣі кѣ тѣлате дѣрѣ, шѣ

слѣжѣе domneѣі, днкъ доарѣ къ маї тѣлате де кѣт плевѣі (продѣі), пѣнтрѣ къ, пре кѣм вѣзѣрѣм маї сѣс, пре еі дѣі днѣѣ де вѣпѣ, къ ромънѣл е аша де прост, кът нѣ поате кѣпрѣнде вѣпѣтатѣ леѣніі калѣвѣнѣі. Domnѣі дѣпѣ пѣлѣчере лѣпѣдаѣ пре преодѣі дн сат, шѣ дела вѣсерѣкѣ а).

Днтрѣ ачееа пѣла а. 1696. Михаїл Анафѣ чел тѣпѣр лѣсѣндѣсѣ де Domnie, Ардѣла аѣ кѣзѣт сѣнт стѣпѣнѣрѣф кѣсѣі Австрѣаче, анѣме алѣі Леополд I. днпѣрѣратѣл Романѣлор, шѣ реѣеле Ѣлгарѣеі; шѣ аша фѣ скоасѣ дѣбра дн жѣгѣл тѣрѣлор, дн каре Бѣда, сказнѣл реѣѣлор аї Ѣлгарѣеі 145. де ані шѣ 16 зѣле, къ о парте маре а Ѣлгарѣеі аѣ ѣемѣт. Че саѣ днѣтѣмплат ромънілор де ачѣ дн коло, ве зѣі ла арѣтѣкѣлѣла: Кѣпрѣнсѣла днѣтѣмплѣрѣлор але ромънілор дн Трансѣлванѣа дн прѣвѣнда лелѣцѣнѣіеі греко-католѣче. Де ачѣ пѣнтрѣ некѣла матерѣеі трѣчѣ ла: сѣмволѣла епѣскопѣеі греко-знѣте; апої ла статѣла де асѣзѣі ал дѣедезѣі греко-знѣте дн Трансѣлванѣа; дѣчѣ ла сѣпѣплѣка ромънілор дн Ардѣл. Де ачѣ дѣте ла овлѣдѣнѣрѣф вѣсерѣчѣі греко не знѣте Ардѣленѣі. Нѣ ва стрѣка, дѣкѣ дѣпѣ ачестѣ веї пѣшѣі днтрѣ четѣре шѣ ла хѣерархѣа ромънілор дн Дачѣа. Шѣ кѣ ачестѣ дѣі веї кѣшѣга че-вашѣі кѣношѣнѣдѣ деспре лѣкрѣрѣле релѣіѣопаре ромънѣі але Трансѣлванѣеі, шѣ дн кѣтѣла шѣ але провинѣілор днвѣчѣнате.

Архѣереіі знѣіі шѣ не знѣіі дн монархѣа Австрѣеі карѣі аѣ маї фост в.

*) Dörp nămaї c'aș renoir, kăci dăntrodăcș aș fost dă Ardeal sânt Rakodj. Red.

a) Sam. Klain M. s. Historicum T. IV. sub titulo: „Istorie vicericească a episcopiei românești din Ardeal.“

кѣпринсва дѣтѣмплѣриѣм греко-като-
лическѣ; шѣ овлѣдѣнѣ висеричѣи греко не знѣте
Арделенесѣи.

Архімагѣ. Попа чѣл маѣ маре ал
Мацілор шчл.

Че есте варварѣа?

(Дикейере.)

Сѣ лѣсѣм тропѣриѣ шѣ кабинетеле,
монастѣриѣ шѣ собѣрѣле, сѣ не погорѣм
пѣдѣн ла виѣца шѣ ла токмелеле чѣвиле
дѣн веакѣриѣ варваре.

Класеле маѣ дѣсепнате шѣ маѣ вѣ-
тѣтѣре ла окѣ дѣн виѣца социѣл шѣ чѣвилѣ
аѣ фост шѣ маѣ де мѣлт маѣ сѣнт шѣ ас-
тѣзѣ: повѣлѣи (міренѣ саѣ висеричесѣи) саѣ
сѣвтѣдѣи, апоѣ орѣшенѣ саѣ четѣденѣ*) шѣ
дѣранѣи. Нѣ есте локѣл ачѣ а ітра дѣн
історѣа шѣ дѣн десѣшзрареѣ ачестор
класе, маѣ вѣртос дѣпѣ че дѣн історѣа про-
прѣетѣдѣи дѣдѣсѣ тот дѣн ачѣастѣ фѣіе дѣн
чѣпѣнд дела Нр. 19 а. к., се кѣприндеѣ
ѣрешкѣм шѣ ачѣеаш; дѣчѣ не рѣстрѣнѣем
пѣмаѣ ла веакѣриѣ де мѣжлок, саѣ аша
пѣмѣте варваре.

Дѣпѣ кѣтропѣреѣ имперѣлѣи roman
дѣн статѣриѣ дѣтѣмеіете де попѣрѣле
варваре пропрѣетѣтеѣ де пѣмѣнт ера саѣ
аллодіѣлѣ, кѣм се пѣмѣа дела зп веак
дѣнокѣе, кареѣ ера недѣртѣрѣтѣ; саѣФѣв-
далѣ, адѣкѣ тот че авѣам стѣпѣнѣам саѣ
деадрѣнтѣл сѣнт протѣкѣдѣа алтора маѣ
пѣтернѣчѣи де кѣт поѣ, саѣ кѣар шѣ дѣрѣт
дела ачѣеѣа, саѣ шѣ маѣ мѣлт дѣкѣт ачѣеастѣ,
кѣчѣ адѣкѣ мѣлдѣи пропрѣетѣрѣи аллодіѣлѣ

дѣшѣ дѣкѣна пропрѣетѣтеѣ ка feudum (Le-
hen) алтѣи domnitoris маѣ пѣтернѣк пѣ-
mindѣсе не сѣне васѣлѣл ачѣелѣа, саѣ де
Фрѣка алтор рѣпѣиторѣи, саѣ токма шѣ де
Фрѣка ачѣелѣа ла каре се сѣпѣнеѣа, ка пѣ
кѣтѣва шѣне поімѣне сѣѣи аѣвче кѣ сѣла
шѣ де тот ачѣеѣа пропрѣетѣтеѣ, не кареѣа, сѣ-
пѣindѣсе де вѣпѣвоіе оар пѣтѣ стѣпѣнѣи сѣнт
ѣрѣкѣте kondiții din neam дѣн neam. Фѣв-
далѣстѣл шѣ васѣлѣстѣл саѣ пѣскѣт шѣ саѣ
крѣскѣт дѣн сѣпѣл попѣрѣлор дѣртѣне, аѣ
шѣ о датѣ фѣрте веке, іар зрѣтѣриѣ лор
Фѣсерѣ дѣн мѣлте прѣвіѣнѣе кѣмпѣлѣте пѣп-
трѣ Езропа дѣнтреѣгѣ. Фѣвдалѣстѣл спорѣи
де о парте пѣтѣрѣл класелор де пропрѣе-
тарѣи, де алта а сѣпѣшѣлор лѣпсѣдѣи де орѣи
каре пропрѣетѣтеѣ; пѣредѣи десѣпѣрѣдѣиторѣи не
веакѣрѣи пѣинте се трасерѣ дѣнтре аша пѣ-
мѣдѣи nobiles, ingenui, liberti et servi.
Новѣлімеѣа (арѣстократѣа) се мѣлдѣи дѣн тѣте
дѣрѣле пѣсте мѣсѣрѣ, атѣт дѣн пѣтереѣа
мерѣтелор персоналѣ орѣи пѣрѣнѣдѣесѣи, кѣт
шѣ прѣн вогѣдѣи шѣ ранѣгѣрѣи кѣщѣгѣте ла
кѣртеѣа domnitorilor, дѣн сѣфѣршѣт прѣн
пѣлдѣареѣа васѣлѣлор сѣпѣшѣи ла чѣѣи марѣи
дѣн ранѣгѣрѣи де повѣлітѣтеѣ, ла каре тѣте се
adaose шѣ преѣдѣмеѣа сокотѣгѣ ачѣи пѣ ка
міністрѣ алтѣи Хрѣстос ла алтарѣѣ, чѣи ка
арѣстократѣ дѣнтрепѣнѣ кѣ тоѣдѣи кѣлѣгѣрѣи шѣ
кѣ аша пѣмѣдѣи кѣлѣгѣрѣи кѣвалѣрѣи арѣмаѣдѣи,
кѣм аѣ фост темплѣрѣи, Іоанѣдѣи, кѣвалѣрѣи
пѣмѣдѣесѣи ш. а. Тѣтѣт ачѣеѣа мѣлдѣме де
новѣлімеѣа дѣн ачѣеле тѣмпѣрѣи лѣпсѣте фѣрте
де ванѣи шѣ де індѣстрѣе лѣкомѣнд кѣ тот
де адѣнсѣл дѣпѣ ѣрѣш каре пропрѣетѣтеѣ,
афла, кѣ чѣеѣа маѣ сѣгѣрѣе есте пѣмѣнтѣл,
аша окѣпа саѣ прѣмѣа ка васѣлѣи дѣнѣтѣрѣи
маѣ марѣи шѣ маѣ мѣчѣи, дѣн каре апоѣ сѣпѣ-
неѣа шѣе шѣ не лѣкѣиторѣи дѣранѣи. Кѣ кѣ-

*) Дела четѣте, прѣкѣм Bürger дела Burg.

пвл ачеста пълдъндсе о класе де омені до алте пърді дін ей, дпсць нічі де кѣм пе чеелалтъ възъ дп сервітѣте ші дп зрціе. тоді, нічі де кѣм пе міліоне. Чіне пѣ Ар ої фост преа де доріт, ка дптре повіліі пропріетарі ші дптре цѣраніі ровіді крѣде, къ токма дп цѣрїле астьзі аша съ се дптемеіе о алтъ класъ міжлочіе, кѣлтивате одініоръ адікъ дпкъ пайнте де адікъ чеа а четъданімор кареа къ дпчетъл съ міжлочіаскъ ші апропіереа ші Хрістос патриодіі свѣжгарь пе патриодіі, дпмпъкарѣа челор дѣвъ ші съ пѣстреже лічїтаскъ пе Ізлівс Чесар ші пе Тачїт. Чесар зіче кѣрат: „In Gallia plebs fere servorum loco habetur; acemenea шѣртѣ-лібертатеа пентрѣ тоді; ачѣаста дпсць пѣ рїсеск амъдої де цѣрманї. Іар дѣпъ Хс. с'аѣ дптъмплат де кѣт фѣрте тѣрзіѣ ші сервітѣтеа патриотїкъ се дпгрошѣ ші маї атѣнчі дпкъ пѣ дп тѣте цѣрїле. таре. Дп леціме лѣї Карол М. Capitul. III. 811 се чїтеск ачѣстеа: „Сѣрачїї ре-кѣматъ къ сълт деспоїадї де а лор про-клатъ къ сълт деспоїадї де а лор про-прїетате, ші ачѣаста о стрїгъ де о по-прїетате, ші ачѣаста о стрїгъ де о по-трївъ асѣпра епіскопімор, ші архїмандрї-цімор ші а адвокадїмор лор ші асѣпра графімор ші а сѣташімор лор.“ Дар де-споїереа де пропрїетѣдї п'аѣ фост чеа дїп зрѣтъ треапѣ а сервітѣдїі, чї маї зрѣмарь ші алтеле, кѣм вом ведѣ маї дп жос.

Кѣ тѣте ачѣстеа цѣрманїі, а кѣрор патріе астьзі е сѣмъпатъ тѣтъ кѣ четъдї фрѣмосе, се лѣздѣ къ еї кѣ четъденїмеа лор (Bürgerthum) аз пѣстрат лібертатеа пентрѣ Европа; алдїі іаръш зік, къ тоді кѣдї аѣ кѣзѣт ла пемдї ші ла а. маї тѣр-зіѣ дп ровіе, іовѣдїе, сервітѣте, славїе, аѣ фост саѣ пѣмаї стрїні прїшї дп рѣс-вѣіе ші тѣрѣдї дп патріе, саѣ ші пѣдїп пѣмъптенї, дар осъндїдї пентрѣ врео крї-міналітате. Дпсць ачѣастъ асерчѣне а зпор історїчї е ліпсїтъ атѣт де логїкъ, кѣт ші де адеверїнде історїче. Тоді іовадїі аѣ фост саѣ прїшї саѣ крїміналі? Дпсць еї фѣкѣрѣ дп тѣте статѣрїле пе міліонеле іар повїлімеа лѣмаї пе шїїле; дѣчї кѣм ар пѣтѣ зіче чїнева къ мїнте сѣпѣтѣсъ, къ міліонеле де цѣранї ші четъценї карїі ворѣск тот о лімѣъ къ арістократїа спр. п. дп Цѣрманїа, Полонїа, Рѣсіа ш. а. фѣ-серѣ ла дпчѣпѣт тот крїміналі, влѣстѣмадї, вреднїчі де перзаре ші аша репезїдї дп сервітѣте? Да, пѣ се пѣте пѣга, къ спр. п. дп Італїа, Спанїа, Галліа, Дачїа, Пан-понїа пѣатѣрїле стрѣїне венїнд прѣсте ан-тїчїі провїнчїалї одатъ сѣпѣшї аї Ро-меї, дї свѣжгарь каре кѣм ле плѣкъ, коло маї грѣѣ, ічі маї вшор, дѣсерѣ ші Пата дпферѣтѣре а лѣтїі антїче аѣ фост ші а Асіеї пѣпъ астьзі есте скла-віа де касѣ. Фостаѣ склавїа ла грѣчї ші ла романї маї аспрѣ де кѣт іовѣдїа Европѣ дп веакѣрїле варѣваре, дїспѣтео алдїі, по тот че авѣта дпсѣмна есте, къ іовѣдїа еї патъ маї пѣагрѣ де кѣт склавїа антїчїмор. Антїчїмор грѣчї ші романї пѣ леаѣ венїт дп кап а фаче пе о парте а падїеї лор серѣв ліпсїтъ де тѣте дрепѣтѣрїле оме-пѣдї; пѣсте ачѣаста антїчїі пѣ ера фїї аї евангелїеї, каре сокотїм къ кѣмпѣнече тѣлт дп опїнїа пѣстрѣ а тѣтѣрор, десвіно-вѣдїнд пе чеїа дп кѣтва ші осъндїнд пе крѣщїнїї прїетїнї аї сервітѣдїі фѣрте грѣѣ. Каре аѣ фост сѣртеа іовадїмор дп веакѣрїле варѣваре? Іатъ рѣспѣвѣсл дѣпъ кондеїлз влѣї таре скрїіторїѣ. Сѣртеа че-лѣї кѣзѣт ла іовѣдїе ера трїстѣ ші пе-

тѣпгѣатъ. Юваціа нѣ ера прѣвѣт ка ом, ка персѣпъ, чѣ нѣмаі ка зп лѣкръ нѣнсѣфледѣт саѣ ка вѣтъ. Ел ера дп пропрѣтатеа педертѣрѣт а домпѣлѣ сѣѣ, каре авѣ шѣ дрептѣл асѣпра вѣдеі шѣ а морѣі лѣі, дп капрѣд, саѣ пентрѣ чеа маі мѣкъ вѣпъ дп педепсѣа крѣчеп. Тот че кѣщѣга юваціа ера ал домпѣлѣ сѣѣ, каре дѣ лѣса нѣмаі атѣта кѣ кѣт сѣшѣ пѣтъ траде вѣаца. Челе маі греле шѣ маі зрѣте тревѣ ера сілѣдѣ тот юваціі але сѣзѣршѣ, фѣрѣ чеа маі нѣдѣпъ рѣсплатъ. Юваціі нѣ авѣ нѣчѣ дрептѣрѣ де фамѣліе, чѣ прѣпчѣі лор ера тодѣ пропрѣтате а домпѣлор; іар кѣзѣторѣа лор нѣ ера прѣп кѣзѣпѣ шѣ вѣпекѣзѣпѣтатъ де преот, чѣ юваціі тревѣеа сѣ се дппрезѣне трѣпѣде дп порѣкѣ кѣ чѣне воѣеа пропрѣтарѣл шѣ дпкъ дп тѣлѣ пѣрѣдѣ кѣ kondііе ка попѣіе челе дп тѣі ла зпѣре сѣ се цѣе пентрѣ пропрѣтарѣ; де ачѣ кѣзѣторѣа ювацілор нѣ се нѣмѣа дп леѣдѣ matrimonium, чѣ нѣмаі concubernium. Асеменеа склѣвѣ се нѣтѣ вѣнде саѣ кѣмпѣра, скѣмѣа саѣ дѣрѣі дѣпъ плак, орѣ кѣ грѣмада, орѣ зпѣі кѣте зпѣі, маі тот деазпа дппрезѣпъ кѣ пѣшѣпѣтѣл пе каре се афла (glebae adscripti). Іар пентрѣ ка шѣ дп челе дп афаръ сѣ фѣе кѣпоскѣтѣ зпѣліреа лор, тревѣеа сѣ пѣрте хапѣпъ апѣмѣтѣ пентрѣ склѣвѣ, шѣ сѣ зѣмѣле кѣ пѣрѣл тѣпс, (асѣзѣі токѣа де а 'ндѣрателе). Дакъ врезп юваціѣ рѣѣ тратат шѣ десперат вреа сѣ фѣгъ, орѣ зпде ажпѣдеа, тот склѣв рѣшѣнѣ, саѣ кѣ дп зрѣмареа дпвоѣелѣі пропрѣтарѣлор ера регрѣміс ла ватра де зпде фѣзѣсе; кѣар шѣ четѣдѣлор се порѣпчѣа а да афаръ пе юваціі шѣ склѣвѣі пропрѣтарѣлор, ва шѣ еле дп чепѣрѣ ашѣ кѣщѣга склѣвѣ кѣ мѣіле. Чее

маі тѣлѣт? сѣпѣтеле локѣрѣі, епѣскопѣіле, вѣсерѣчеле шѣ монастѣрѣіле прѣмѣа пропрѣтѣдѣ де пѣшѣпѣт кѣ атѣт маі гресе, кѣ кѣт се цѣне де еле маі тѣлѣдѣ склѣвѣ. Чее маі зрѣтѣ важокѣрѣ че се нѣтѣ фаче сѣпѣтеі евангелѣі. Дпсѣфѣршѣт чѣне воѣеде а цѣі маі тѣлѣте деспре склѣвѣа ювѣдеаскѣ дп веакѣрѣіле варваре, сѣ чѣтѣаскѣ дптре амтеле: Ioachim Botgiesserus de statu servorum; Möser „osnabruckische Geschichte;“ Hüllmann Geschichte des Ursprungs der Staende in Deutschland 1806. Ачест дп зрѣтѣ скрѣіторѣѣ рекѣпѣде, кѣ сѣртеа цѣранѣлор дп Церѣманѣа кѣ нѣмѣк п'аѣ фост маі вѣпъ, де кѣт а челеі маі зрѣсіте класе де ѣменѣі дп India, нѣмѣтѣ Парѣа. Ротѣк дп історѣа са сѣзѣжѣгареа шѣ кѣлкареа дп пѣчѣре а челеі маі марѣ пѣрѣдѣ дп пагѣе о нѣмѣеде крѣмѣ, шѣ аратъ, кѣ нѣ чеі сѣзѣжѣгадѣ, чѣ маі вѣртѣс сѣзѣжѣторѣіі ар фѣі тревѣіт сѣ се рѣшѣнезе де кѣцет шѣ де фаптеле шѣ тіране. Ноі ла ачестеа адаѣдем, кѣ есте патъ тѣлѣт маі зрѣтѣ а дппѣіде ла сервѣтѣте кѣар пе сѣпѣцеле сѣѣ, декѣт а цеме дп сервѣтѣтеа зпор стрѣпѣі.

Дѣпъ челе нѣпъ ачѣ dedѣсе нѣ пе вош ѣіра, дакъ вош афла шѣ атѣта дп історѣе, кѣ зпеле попѣре девенѣсерѣ атѣт де сѣзѣжѣгате дпкът нѣмеле лор ажпѣсесе сѣнопѣм кѣ склѣв, серв, ров, юваціѣ. Де ачесте попѣрѣ аѣ фост маі тѣлѣте. Тѣчем де веакѣрѣіле антѣкрѣщѣіне, дптрѣ каре Спарта сѣзѣжѣгѣпд четатеа Helos фѣкѣ пе тодѣ лѣкѣіторѣіі еі сервѣ карѣіі апоі се нѣтѣрѣ хелодѣі; тѣчем кѣ ла гречѣі чѣілалдѣі „трак“ дпсетѣпа серв; асеменеа ла romanі алѣелѣіѣ дпфѣрѣкошателе нѣтѣрѣі де davus et geta се традѣчеа тот кѣ сер-

vus, iar germani къ лотрѣ, хог де знде Tacitus Germania Cap. 46 „latrocinantes germani.“ Дн веакъриле маї дн коче слав саѣ склав ачест пзте атѣт де лѣдѣт прин свѣжѣгъри стрѣине лѣ сепнификаѣа де серв саѣ ров; кѣчи адикъ дедѣкѣши славїи пѣтеле кѣт вор врѣ дела слава (gloria), dar nemдїи пѣ воеск а щї nimik де ачеаста, чи еї Sklav шї] Sklaverei о традѣк кѣ servitus Knechtschaft рѣзимѣндѣсе атѣт пе дн-векїта датїнѣ, кѣт шї пе дестѣле зрме исторїче, дїнтре каре пої скотем пѣмаї зпа шї де преїнвѣдатѣ скрїиторїѣ слав I. Шафарїк читатѣ дела Леон днделептѣл*). Дпсѣ маї тот аша се дптъшплѣ шї кѣ пѣтеле roman дн брекѣте веакъри. Барварїи карїи свѣжѣга провїндїїле romane ера фїреде, ка сѣ деспрецѣїаскѣ пе провїндїалї; дечї пѣ е вреза че преа стрѣин, дакѣ апѣте дн Цара ромѣнеаскѣ се афлѣ шї хрїсо̀ве дптрѣ каре се ворвешѣе де вѣнзареа кѣтѣрор фамїлїи шї де апѣсареа лор дн старе де „рѣтѣнїе“ адикѣ де їовѣнїе. Се vede кѣ дѣпѣ дптродѣчереа лимвеї словене дн канделарїи славїи дпкѣ шї рѣсѣзна асѣпра пѣтелѣї ромѣнеск спре тѣпгѣїере пентрѣ хѣла че сѣферїа еї дела алдїї: де ачї шї Roma ла еї се скїмосї дн „Рѣт.“ Дптрѣачеа атѣт славїи кѣт

шї ромѣнїї пот фї тѣпгѣедї дн пѣнтѣ. ачеста кѣ ачеа, кѣ пата склавїеї нїчї кѣ снїкѣтѣрѣ пѣаѣ зѣкѣт маї mare асѣпра лор де кѣт асѣпра алтор пеатѣри шї тѣтѣ осевїреа е маї тѣлт дн веакъри. Апої аѣ пѣ шї дпсѣш пѣтїреа де креѣцїн фѣ degradатѣ кѣ тотѣл? крест' аопн (креѣцїн) ла славїи дпкѣ дн тїмѣврїле тѣтарїлор шї пѣпѣ астѣзї дн сеампѣ — chlar — kerl, Bauer ла nemдї адикѣ омѣд' цѣрап сїмплѣ. Попорѣл Колдес де каре скрїе исторїкѣл Iordanes аѣ дат ла magїarї пѣтїре де koldus — калїк, чершїторїѣ. Сармаѣїї, зп нопор фѣрте ренѣмїт ла Ammianus Марчеллїнѣс се осевеск дн sarmatae liberi et sarmatae servi. Тѣрчїи пѣмеск пе тодї лотрїи „касак.“ Nordamerїканїи пѣаѣ кѣвѣнт маї деспрецѣїторїѣ декѣт пѣтїреа де „spanїол.“ Сѣрвїї треѣ свїт пѣтїре де „грек“ пѣмаї пе сѣѣрпарїи, пегѣцеторашї? Че сѣ зїчем де тѣскалї, карїи пѣпѣ дн зїоа де астѣзї пе партеа чеа маї mare а падїеї лор пе лѣкѣїторїи дѣрапї дї пѣмеск „ровї“ ка еї фак дп-тре domu саѣ воїерїѣ шї дптре ом де рѣнд саѣ ров осевїре атѣт де mare, дпкѣт ровїи саѣ їоваѣїї треѣе сѣ порте вѣрѣї спре а фї кѣпоскѣдї, iar зпїї термїнї дн ворвїре се дптреѣе кѣ тотѣл осевїт пентрѣ воїарї шї пентрѣ ровї; спр. п. пѣ е дестѣл кѣ рѣсѣл зїче де воїерїѣл сѣѣ: аре вѣпѣтатс а dormї, се дндѣрѣ а тѣпка, а веа ш. а., чи песте ачеаста „тѣпкатѣл“ шї „вешѣл“ ла domнї дн сепнїфїкѣ кѣ „Пот хїват“ шї „ковхїт“, iar ла ровї кѣ „спат“ шї „гест“, токма преѣзт осевеск nemдїї essen шї fressen, trinken шї saufen ла ѣменї шї ла вїте.

Г. Барїд.

*) Ачеа свѣзѣ аша: Sclavos... expugnabant Romani, cum pastorum more vitam transegerunt, qui antequam Istrum transirent, sub jugum romanae ditionis colla submittebant... Unde e propria regione ultra Danubium huc tractatae et quodammodo servitutem amplecti coactae nemini alli libentius servire volebant quam suis: melius enim arbitrabantur, a principibus gentis suae atteri et opprimi, quam romanis parere subjicique legibus.